

**YOSHLAR ORASIDA ALKOGOLIZMGA QARAMLIKNI OLDINI
OLISHNING PSIXOLOGIK MASALALARI**

Jumanova Ro'za Ozodbayevna

*Xorazm viloyati Hazorasp tumani 49- son umumta'lim maktabi amaliyotchi
psixologi*

ANNOTASIYA: *Shaxsni rivojlantirishning dastlabki bosqichlarida noto'g'ri tarbiyani tuzatishdan boshlanishi va alkogolli moddalarning noqonuniy tarqalishiga qarshi kurash dasturlarini moliyalashtirish bilan yakunlanishi kerak.*

Kalit so'zlar: *alkogolizm, oldini olish, davolash, giyohvandlik.*

KIRISH.

Alkogolizm ruhiy faol moddalar iste'molining juda keng tarqalgan turidir. Keng ma'noda alkogolizm kasalligi-bu odamning sog'lig'i va turmush tarziga ta'sir qiladigan spirtli ichimliklarni suiiste'mol qilish bilan bog'liq yomon odatlar to'plami. Tananing normal ishlashi, aqliy va jismoniy anormalliklarning buzilishi mavjud. Bu vaziyatda alkogolizmning o'z vaqtida oldini olish va mutaxassislarning yordami zarur. Alkogolizm muammosi insoniyat paydo bo'lganidan beri mavjud bo'lib, hatto o'sha paytda ham kasallik nafaqat marginallar deb ataladigan, balki yuqori dunyo uchun ham o'ziga xos bo'ldi. Shtatlar hukmdorlari vaqti-vaqti bilan jamiyatning hushyorligini nazorat qilish bo'yicha qattiq choralar ko'rishga harakat qilishdi, lekin ko'pincha bunday choralar qatag'on sifatida qabul qilindi. Bunday ommaviy rad etish, masalan, Gorbachyovning 1985-1991 yillarda qayta qurish bo'yicha mashhur va nisbatan yaqinda o'tkazilgan alkogolga qarshi islohotlari paytida rivojlangan.

Spirtli ichimliklarni iste'mol qilish natijasida yuzaga keladigan salbiy hodisalar yoshlar uchun katta xavf tug'diradi. Spirtli ichimliklarni iste'mol qilish birinchi navbatda o'spirinlarning sog'lig'iga salbiy ta'sir qiladi. Spirtli ichimliklarni suiiste'mol qilish ruhiy kasalliklarning rivojlanishiga, shuningdek, o'smirlar

o'limining sabablaridan biri (sifasiz mahsulotlardan zaharlanish). Spirtli ichimliklarning toksik ta'siri birinchi navbatda asab tizimining faoliyatiga ta'sir qiladi. Spirtli ichimliklarning kichik dozalari ham asab tizimidagi metabolizmga ta'sir qiladi. Yagona spirtli ichimliklarni iste'mol qilish eng jiddiy oqibatlarga olib kelishi mumkin. Spirtli ichimliklarni takroriy yoki tez-tez iste'mol qilish o'smir ruhiyatiga tom ma'noda halokatli ta'sir ko'rsatadi. Shu bilan birga, nafaqat fikrlashning yuqori shakllarini rivojlantirish, axloqiy va axloqiy toifalar va estetik tushunchalarni rivojlantirish kechiktiriladi, balki allaqachon chayqaladigan qobiliyatlar ham yo'qoladi.

Spirtli ichimliklarga qaramlikning oldini olish yuqumli bo'lmagan patologiya bo'lgan oldini olishning eng muhim va samarali yo'nalishlaridan biridir.

Profilaktikaning murakkabligi turli idoralar, vazirliklar va mutaxassislarining o'zaro qiziqishi va muvofiqlashtirilgan alkogolga qarshi ishlarida namoyon bo'ladi. Ichkilikbozlik va alkogolizmning oldini olish milliy vazifadir va uni muvaffaqiyatli hal qilish faqat shifokorlar, o'qituvchilar, advokatlar, sosiologlar, psixologlarning birgalikdagi sa'y-harakatlari, shuningdek, davlat va jamoat tashkilotlarining butun keng tarmog'i bilan mumkin. Mastlik va alkogolizmning oldini olish o'smirlar va kattalar, ota-onalar va talabalarga nisbatan turlicha amalga oshirilishi kerak. Profilaktika choralarini tanlashda alkogolizmni kasallik sifatida ichkilikbozlikdan axloqiy buzuvchilikning namoyon bo'lishi sifatida ajratish kerak, shuningdek, ushbu choralar sog'lom odamlarga yoki neyropsixik munosabatlarda beqaror shaxslarga qaratilganligini hisobga olish kerak.

Spirtli ichimliklarga qaramlikning oldini olish birlamchi, ikkilamchi va uchinchi darajali bo'lishi mumkin. Birlamchi profilaktika alkogolizm sabablari paydo bo'lishidan ancha oldin ularning o'z vaqtida oldini olishga qaratilgan chora-tadbirlarni o'z ichiga oladi. Insonning yosh va o'rta yoshi alkogolga qarshi munosabatni shakllantirish nuqtai nazaridan eng maqbul davr hisoblanadi.

Alkogolizmning birlamchi profilaktikasi buzilish yoki kasallikning oldini olish, salbiy natijalarning oldini olish va shaxsning rivojlanishining ijobiy natijalarini oshirishga qaratilgan. Alkogolizmning oldini olish deganda alkogolga

neytral munosabatni shakllantirishga qaratilgan usullar tushuniladi. Asosiy vazifa-odamda bunday turmush tarzini shakllantirish, unda u spirtli ichimliklarga chanqoq bo'lmaydi.

Biz ko'rib chiqqan yondashuvlar asosida (mahalliy va xorijiy pedagogik amaliyotda) psixoaktiv moddalarni, shu jumladan spirtli ichimliklarni iste'mol qilishning oldini olish bo'yicha o'z modellarimiz ishlab chiqildi, ko'plab profilaktika dasturlari ishlab chiqildi. Yoshlar orasida alkogolizmning oldini olish mazmunini aniqlash uchun biz ishlab chiqayotgan yondashuvning murakkabligi ikki jihatdan

- birinchidan, bu har tomonlama istak bilan bog'liq
- spirtli ichimliklarni iste'mol qilishga kirishga hissa qo'shadigan sabablar va
- xavf omillarining xilma-xilligini hisobga oling,
- ikkinchidan, murakkablik, shuningdek, shaxsiy va atrof-muhitning turli darajalarida amalga oshiriladigan profilaktika jarayonini tashkil etishda yotadi.

Individuallashtirish pedagogik faoliyat printsipli sifatida rivojlanishda adaptiv buzilishlar xavfi bo'lgan bolalarning salohiyatini samarali ochib berishga, ularning ta'lim va tarbiyaviy ishlar jarayonida tayanilishi mumkin bo'lgan "ijobiy" tomonlarini aniqlashga imkon beradi, chunki rivojlanishdagi biologik va ijtimoiy shartlarning kamchiliklari. ma'lum bir - va tegishli pedagogik sharoitlarni yaratishda sezilarli darajada tekislash, tekislash mumkin.

Shuning uchun eksperimental ishning birinchi bosqichida - shaxsiyatning psixologik xususiyatlarini va o'spirinlarning ijtimoiy o'zaro ta'sirini o'rganishda biz deviant xulq-atvorga (DXA) moyilligini aniqlash uchun A. N. Eagle usulidan, shuningdek J. Kelli tomonidan shaxsiy konstruktsiyalar usulidan foydalandik

Jinsiy farqlarni o'rganish shuni ko'rsatdiki, DXA ayollarda erkaklarga qaraganda "deviant xulq-atvorga qaramlik" shkalasi bo'yicha yuqori ball (40,0 ball) bo'lgan (42,6 ball) bu xulq-atvor reaksiyalarining ijtimoiy nazorati erkakka qaraganda ayol jinsida yuqori ekanligini ko'rsatadi

J. Kelli usuli bilan olingan ma'lumotlar, o'rganilgan o'smirlar guruhi spirtli ichimliklarni iste'mol qilishga, spirtli ichimliklarni zavq, quvonch, do'stona aloqa

bilan bog'lash va uning tanaga zarar etkazish darajasini kamsitishga moyilligini xulosa qilishga imkon berdi

O'smirlarning shaxsiy xususiyatlarini va ularning ijtimoiy munosabatlarini o'rganish jarayonida olingan natijalar lagerda profilaktika ishlarining asosini tashkil etdi. Eksperimental ish ishtirokchilarining aksariyati uning oxirida "salomatlik - hushyorlik" konstruktsiyasini tanladilar, bu sog'lom turmush tarzi uchun o'rnatishning borishini ko'rsatadi. Shunday qilib, natijalar dinamikasi tanlangan asosiy ko'rsatkichlarda ijobiy o'zgarishlarni ko'rsatdi va bizning farazimizni tasdiqladi

XULOSA

Oila darajasida alkogolizmning oldini olish bir qator choratadbirlarni o'z ichiga oladi: tashkiliy, ijtimoiy, psixologik, pedagogik va tibbiy. Oila darajasida alkogolizmning oldini olish birgalikdagi ijodiy faoliyatga qaratilgan o'yin mashg'ulotlaridan foydalanish orqali amalga oshiriladi. Binobarin, oila darajasida alkogolizmning oldini olish va oilaviy munosabatlarni tuzatish texnologiyalari juda ko'p, ularni tanlash muayyan vaziyatning o'ziga xos xususiyatlari, oila a'zolarining xususiyatlari, ijtimoiy ishchining kasbiy malakasi bilan belgilanadi. Vaqt o'tishi bilan har bir tajribali mutaxassis texnikani o'ziga xos tarzda o'zgartiradi, o'z shakllari, usullari va ish vositalari tizimini yaratadi. Amaldagi ijtimoiy ishning barcha usullarining mohiyati oilaviy alkogolizmning oldini olishdir.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Буторина, Н.Е. Ранний алкоголизм и коморбидная соматическая патология в подростковом возрасте [Текст] / Н.Е. Буторина, Г.Г. Буторин // Тюменский медицинский журнал. – 2011. – № 1. – С. 27 – 28.
2. Вельможина, О. В. Проблемы профилактики алкоголизации молодежи [Электронный ресурс] // Научно-методический электронный журнал «Концепт». - 2017. – № 3.
3. Волков, Б.С. Психология подросткового возраста [Текст]: учебник / Б.С. Волков. — 4-е изд., перераб. и доп. — М.: КНОРУС, 2016 — 266 с.
4. Воронин, А. А. Досуг в дискурсе современного воспитания молодежи

[Текст] // Общество и право. – 2011. – № 2. – С. 286–288.

5.Гнедова, С.Б. Формирование и изменение личности больных алкоголизмом

[Текст] / С.Б. Гнедова, А.Ю. Нагорнова, Е.В. Вострокнутов, И.А. Гулей, Е.В.

Забелина, Л.Г. Тараненко // Фундаментальные исследования. - 2013. – № 1

(часть 3) – С. 642-646.

6.